

ERR okvir/Knjigoveštvo I. – 1. vježba (ak.god.2011/2012)

Knjigoveštvo (bookbinding) podrazumijeva tehničku izvedbu uveza, izbor materijala za uvez i način izrade korica.

Knjigoveža je kvalificirani grafički radnik koji radi na obradi knjižnih blokova i korica, ali i na doradi tiskanica (memorandumi, etikete, plakati, pozivnice, ulaznice) i drugih grafičkih proizvoda. **Knjigovežnica** je proizvodno odjeljenje grafičkog poduzeća ili samostalna radionica u kojoj se uvezuju knjige, dorađuju tiskanice i drugi grafički proizvodi. **Tehnika** (technique) je izbor svih praktičnih znanja i umijeća koja se primjenjuju u proizvodnji grafičkog proizvoda. U širem smislu to znači način kako se nešto čini (npr. tehnika šivanja knjižnog bloka koncem, žicom,...) sa ciljem postizanja optimalnih rezultata. **Tehnologija** (technology) su primijenjena znanja ili zbir znanja i vještina o postupcima (metode i radne operacije) obrade ili prerade sirovine odnosno poluproizvoda (papir, ljepljivo, TA, KA, KS, KB, JKK, VTK). **Sadržaj knjige** podrazumijeva značenje, oblik i formu. **Namjena knjige** podrazumijeva svrhu ili ono za što će se knjiga upotrebljavati. **Upotreba knjige** podrazumijeva njezinu korisnost u svakodnevnom životu. **Knjige za jednokratnu upotrebu** se koriste jednokratno (novine, stripovi, reklamni časopisi). **Knjige za višekratnu upotrebu** se koristi više puta (telefonski imenici, udžbenici, beletristika) **Knjige za trajnu upotrebu** su dugog vijeka zbog mehaničke čvrstoće knjižnog bloka i krutosti korica (sveučilišni udžbenici, enciklopedije, kuharice, rječnici, leksikoni). **Knjige s najvećim zahtjevom upotrebe** su monografije, umjetničke tvrdo uvezane knjige koje sadrže ovitak, slijepi i foliotisak, kožnu presvlaku i dr. **Uvez** (binding) podrazumijeva obradu knjižnog bloka (savijanje, sabiranje, šivanje, lijepljenje) koji se povezuje sa koricama. Korice imaju zadatak učvrstiti, štiti i ukrašavati knjigu. **Vrste uveza su:** **Nakladnički uvez** (trade binding, edition binding) je knjižni uvez koji je jedinstven za većinu primjeraka određenog izdanja, a izrađen je prema izboru i nalogu izdavača. Kronološki gledano prvo je to bio ručni uvez, a strojni uvez nakon 1820. godine. **Strojni uvez** (machine binding) knjižni uvez izrađen na knjigoveškim strojevima (brzorezač, savijačica, sabirница, šivačica koncem/žicom, stroj za mekani uvez, trorezač, koričarka, ljepljiva knjižnog bloka i korica za tvrdi uvez knjiga) za razliku od ručnog uveza. Danas dolazi isključivo kao nakladnički uvez u brojnim varijantama. **Ručni uvez** (hand-made binding) podrazumijeva pojedinačni ručni rad knjižnog uveza za razliku od strojnog uveza. **Tvrđi uvez** (hardbound book, case binding) je knjižni uvez s krutim koricama od ravne ljepljive, dakle s koricama koje se ne mogu savijati, za razliku od mekog uveza. **Platneni uvez** (cloth binding) knjižni uvez s koricama koje su presvučene knjigoveškim platnom ili je njime presvučen samo hrbat (poluplatneni uvez) i eventualno uglovi korica. Najčešće se koristi u nakladničkom (strojnom) uvezu. **Polovični uvez** (half-binding) knjižni uvez kod kojega je hrbat, a eventualno i uglovi korica presvučen drugim jačim materijalom nego korice (za razliku od cjelovitog uveza). Polovični se uvezi izvode uglavnom zbog štednje, ali i zbog postizanja određenog estetskog učinka. Najčešće je to polukožni, poluplatneni i polupergamentni uvez. **Cjeloviti uvez** (full binding) je knjižni uvez kojemu su i hrbat korice presvučene istim materijalom u jednom komadu (cjelokožni, cjelopapirni, cjeloplatneni uvez). **Mekani uvez** (softbound book) podrazumijeva savitljive korice od kartona ili plastične folije, korice se mogu savijati bez štetnih posljedica, za razliku od korica tvrdog uveza. **Bešavni uvez** (adhesive binding, perfect binding) obrezuje se sa sve četiri strane, hrbat knjižnog bloka se zatim lepezasto razastire previjanjem knjižnog bloka na jednu, a zatim na drugu stranu, i pri tome se svaki puta premazuje slojem elastičnog hladnog ljepljiva (PVAc). Osušeno ljepljivo povezuje sve pojedinačne listove papira bez šivanja (koncem, žicom), hrbat knjižnog bloka je gladak i ravan, a pojedinačni listovi se potpuno otvaraju tijekom listanja knjižnog bloka. Takav način uveza upotrebljava se za džepne knjige, adresare, telefonske imenike, vozne redove, školske knjige i slična masovna izdanja višekratne namjene od kojih se ne traži uvez trajne čvrstoće knjižnog bloka. Ručni ili strojni uvez se najčešće koristi. **Broširani uvez** (paper-bound book) to je najjednostavnija i najjeftinija vrsta uveza. Knjižni slogovi (savijeni knjižni arci) šivaju se i lijepe na hrptu knjižnog bloka, a zatim se lijepe u kartonske korice (jednodijelne, višedijelne). Knjižni blok je spojen samo preko hrpta s koricama. Uobičajen za uvez

časopisa, cjenika, kataloga i sl. **Mehanički uvez** (mechanical binding) sadrži pojedinačne listove papira koji nisu međusobno spojeni šivanjem ili lijepljenjem, nego ih neka mehanička naprava veže u cjelinu i drži na okupu. To je spiralni i plastični uvez. Prednosti mehaničkog uveza su pojedinačni listovi papira, samo što se oni ne mogu po volji umetati i vaditi. Primjenjuje se kod kataloga, cjenika, zidnih kalendara, školskih bilježnica, rokovnika i sl. **Plastični uvez** (plastic comb binding) mehanički uvez koji povezuje pojedinačne listove papira knjižnog bloka pomoću elastične uvijene cijevi od plastičnog materijala. **Spiralni uvez** (spiral binding) je mehanički uvez koji povezuje pojedinačne listove knjižnog bloka pomoću spiralne žice provučene kroz rupice (postupak – perforiranje), probušene uz hrbat knjižnog bloka. Promjer spirale je nešto veći od debljine knjižnog bloka. **Uvez sa slobodnim listovima** (loose-leaf binding) kod kojeg su pojedinačni listovi papira spojeni prikladnom mehaničkom napravom koja omogućava da se pojedini listovi po volji umeću i vade. Knjižni blok je sastavljen od slobodnih listova koji su probušeni uz hrbat knjižnog bloka i nanizani na mehaničke naprave (registratori). Za spajanje listova mogu poslužiti i metalni vijci, u tom slučaju se knjižni blok teže otvara i lista. Prednost ove vrste uveza je u tome što se listovi papira mogu tiskati pojedinačno, ne trebaju biti tiskani na projektiranim knjižnim arcima za knjižne slogove. Primjenjuje se kod kataloga, cjenika i sličnih izdanja.

(Izvor: F. Mesaroš, *Grafička enciklopedija*, 1971)

Važni faktori utjecaja u projektiranju knjigoveškog proizvoda jesu:

- *sadržaj (tekst, ilustracije)
- *namjena, upotrebna vrijednost knjigoveškog proizvoda
- *cijena koštanja
- *izbor korištenog materijala (papir, ljepilo, platno, folija, konac, žica)
- *naklada (broj primjeraka)
- *tehnika/ tehnologija uveza knjigoveškog proizvoda

Zadatak 1. Navedene publikacije (vrste knjigoveških proizvoda) kategorizirajte (A-D) s obzirom na sadržaj knjige:

Alan Ford; Osnove planiranja i organizacije grafičke proizvodnje-GRF; Zbornik radova Tehnologije zbrinjavanja otpada; Pantone atlas boja; Bojanka; Crtančica; Monografija NK-Dinamo; Azurna obala-putopisi; Knjiga primljene pošte; Matična knjiga umrlih; Udžbenik engleskog jezika; Gramatika francuskog jezika za profesionalce; Slikovni rječnik; Slikovnica za djecu 0-3 godine; 153. Brigada-Sjećanja 1991-1995; Tehnički vjesnik-znanstveni časopis Vol.19 (2012); Zidni kalendar; Diplomski rad; Magistarski rad; Sadako hoće živjeti;

Doktorska disertacija; Brza dalmatinska kuharica; Biblija; Jelovnici izgubljenog vremena Barbieri; Neurologija-sveučilišni udžbenik; Priručnik o dresuri pasa; Rokovnik; 1000 svjetskih čuda; Europski rječnik; Što nam tijelo govori//popularna psihologija; Zašto muškarci ne slušaju; Muškarci su sa marsa, a žene su sa venere; Ambalaža kao element marketinga; Lidl- proizvodni na akciji; Upute Nokia 1410; Poslovni savjetnik//mjesečnik za managere i poduzetnike; Upute Laminator; Engleski za tri mjeseca; Pilates tijelo; Bojanka Konji i poniji; Sedam navika uspješnih ljudi;

Grafička revija//mjesečnik za grafičku industriju; Telefonski imenik; Almanah splitske županije; Poezija u romantici; Grafičar//mjesečnik; Vježbe za trbušne mišiće; Mimara// likovna umjetnost; Handbook of Print media; Tržišne komunikacije; Uvod u grafičku tehnologiju; Zbirka zadataka iz fizike; Kolegij blok; Stolni kalendar; Vodič kroz Sloveniju i Hrvatsku; Financijsko izvješće Splitske banke; Edukacijske knjige za djecu od 3-5 godina; Odgoj i njega djeteta od Dr. Spock; Kako povećati IQ svoga djeteta kroz igru; Fotokopija//skripta predavanja; Kapetan Mark-strip; Lijepo je biti roditelj; Umirite svoje dijete, Tkanje života; Probudite genijalca u svom djetetu; Cosomopolitan;

Moja tajna; Jutarnji list; Walt Disney Enciklopedija-24 svezaka; Skandinavka; Mozgalice; Matična knjiga rođenih; Knjiga izlaznih računa; Učenički imenik i dnevnik; Radni listići iz matematike; Radna bilježnica iz kemije; Kajdanka; Edukacijska bojanka s naljepnicama za djecu od 3-6 godina; Zagor; Pantone boja Hartmann; Leksikon; Grafička enciklopedija; NK Hajduk 1911-2011; Prijedlog samoanalize Grafičkog fakulteta u Zagrebu; Astrološki priručnik; Horoskop za 2012.; Najljepše bajke za djecu; Upoznajmo seosko imanje; Tomica i prijatelji//mjesečni časopis; Medvjedić Winnie Pooh//mjesečni časopis; Mali genijalci s naljepnicama 2-3 godine;

Za bistre glavice Igralica-M/učilica 4-6 godina; Domaće životinje s naljepnicama; Radni listovi s naljepnicama-koncentracija Dječji vrtić; Vesela mala škola od 4. godine-radni listići; Norodno blago Slavonije i Baranje; Monografija Lijepa naše; Stomatološki leksikon; Antropologija; Anatomija ljudskog tijela u slikama; Mačak u čizmama, U registraturi; Proces; Helenistička kulturološka baština; Povijest umjetnosti od romanike do klasicizma; Enološki priručnik; Ime ruže; Holokaust u Europi; Biografija A. Hitlera; Teorija crne rupe; Tehnologije modernog doba; Poslovna inteligencija; Čuda moderne tehnologije; Brzi kolači odmah su na stolu.

Kategorizacija KP (I.-IV.)

za jednokratnu upotrebu (I.):

za višekratnu upotrebu (II.):

za trajnu upotrebu (III.):

s najvećim zahtjevom (IV.):